

(miestas / rajonas, mokykla)

klasės mokinio (-ės)

(vardas ir pavardė)

GIMTOJI KALBA (LENKŲ)

JĘZYK POLSKI

Mokyklinio brandos egzamino užduotis

Pagrindinė sesija

Trukmė – 4 val. (240 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar egzamino užduočių sąsiuvinyje nėra tuščių lapų arba kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
- Užrašykite savo vardą ir pavardę, miestą / rajoną, mokyklą ir klasę tam skirtoje užduoties sąsiuvinio vietoje.
- Rašykite aiškiai, įskaitomai juodai rašančiu tušinuku. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima. Neaiškiai parašyti, pribraukti, už ribų parašyti atsakymai vertinami 0 taškų.
- Atlikdami teksto suvokimo užduotis (II egzamino dalis), į klausimus atsakykite glaustai ir aiškiai. Jūsų atsakymai turi tilpti paliktose eilutėse.
- III egzamino dalyje pateiktos trys rašinio temos ir du tekstai interpretacijai. Įdėmiai juos perskaitykite, pasirinkite ir parašykite vieną rašinį arba vieną teksto interpretaciją.
- Turite parašyti 250–400 žodžių (A4 formato 1,5–2 psl.) tekstą. Vertinant bus atsižvelgiama ir į darbo apimtį. Švarraštyje suskaičiuokite žodžius. Paraštėje **pažymėkite 250 žodžių ribą**.
- Jeigu pirmiausia rašote juodraštyje, pasilikite pakankamai laiko darbui perrašyti į švarraštį. **Juodraštis nebus tikrinamas ir vertinamas.**

Linkime sėkmės!

VERTINIMAS

II dalis (teksto suvokimas)	III dalis (teksto kūrimas)	TAŠKŲ SUMA
30 taškų	40 taškų	70 taškų

Vertinimo komisija: _____
(parašas, vardas ir pavardė)

_____
(parašas, vardas ir pavardė)

_____
(parašas, vardas ir pavardė)

II egzamino dalis

TEKSTO SUVOKIMAS

Przeczytaj podane teksty A i B oraz wykonaj zadania do nich.

Tekst A

Bolesław Raczyński

Jak tworzył Stanisław Wyspiański

1. Jako „nadworny” ilustrator muzyczny dramatów Wyspiańskiego, często ze zrozumiałych powodów dowiadywałem się od Poety, jak wygląda w jego dramatach konstrukcja dramatyczna.

Zanim dramatopisarz rozpocznie pisać tekst dramatyczny – mawiał Wyspiański – powinien znać konstrukcję akcji dramatycznej dzieła, które tworzy. Powinien znać najdokładniej sceny za sceną, aż do ostatniej sceny ostatniego aktu. Powinien widzieć, zanim zacznie pisać tekst dramatyczny, postacie biorące udział w dramacie, powinien znać dokładnie teren dramatyczny, w którym odbywają się poszczególne sceny i akty dramatu, powinien znać gesty, ubiór poszczególnych figur biorących udział w dramacie. Gdy już akcja dramatyczna ustalona zostanie (...), wówczas nadszedł czas pisania tekstu.

2. Połowa tekstu ginie dla widowni – mawiał. – Widza interesuje przede wszystkim dekoracja, ubiór aktora, jego gest i barwa głosu, w końcu tekst.

W czasie pisania „Bolesława Śmiałego” często bywałem w towarzystwie Wyspiańskiego. Poszczególne sceny rysował na kartkach papieru, na ścianie pracowni, pastelami malował ubiory, pasy, broń, ławy, stoły itd.

Gdy był już gotowy tekst do Bolesława Śmiałego, rozpoczęły się debaty nad muzyką do kławy i muzyką taneczną z przyspiewkami. A gdy muzyka była napisana, przyszedł pewnego dnia ś.p.¹ Jan Spitziar, dekorator teatralny, którego jako fachowca Wyspiański bardzo cenił, i rozpoczęły się debaty nad dekoracjami. (...)

3. O tekście dramatycznym mawiał, że powinien być pisany od ostatniej sceny ostatniego aktu do aktu pierwszego, czyli wstecz. (...) Jak Wyspiański tłumaczył powód pisania tekstu od ostatniej sceny ostatniego aktu? Do teatru – mawiał – przychodzą widzowie spragnieni widowiska, wrażliwi i reagujący łatwo. W miarę trwania przedstawienia wrażliwość znika i trzeba po dwu godzinach przedstawienia dużych wysiłków, aby zmęczoną widownię zainteresować. Tymczasem dramatopisarz, piszący od aktu pierwszego, jest tak samo jak widz na widowni najwrażliwszy, najwięcej podniecony w czasie pisania pierwszego aktu. W miarę pisania słabnie napięcie twórcze. Autor, pisząc od pierwszego aktu, wyczerpuje się, podobnie jak widzowie. Pisząc zaś dramaty od ostatniego aktu, dawałby dramatopisarz zmęczonej widowni najintensywniejszą twórczość w ostatnim akcie, najsłabszą w pierwszym, kiedy właśnie widownia jest najświeższa, najłatwiej reagującą.

---

¹ Ś.p. – skrót: świętej pamięci.

Zadania do tekstu A

1. Zaznacz **dwie** poprawne odpowiedzi, które mogą być zakończeniem podanego zdania.

Głównym tematem tekstu jest ukazanie ...

- A problematyki patriotycznej w dramacie „Bolesław Śmiały”.
- B stylu pracy Wyspiańskiego nad dramatem.
- C zaangażowania Wyspiańskiego w wystawianie sztuki w teatrze.
- D złożonych relacji pisarza z pracownikami teatru i widownią.

(1 punkt)

2. Kim jest autor tekstu? Zaznacz poprawną odpowiedź i uzasadnij ją cytatem z tekstu.

- A dramatopisarzem
- B dekoratorem teatralnym
- C kompozytorem muzyki teatralnej
- D oświetleniowcem

Cytat: _____
(1 punkt)

3. Wyjaśnij, dlaczego autor w pierwszym zdaniu wyraz *Poeta* pisze wielką literą.

_____
_____
(1 punkt)

4. Na podstawie **1. części** tekstu uzupełnij podane zdanie, wybierając dwa odpowiednie połączenia wyrazowe z ramki.

dekoracje teatralne, oprawa muzyczna, przebieg akcji, tekst dramatu

Zdaniem Wyspiańskiego dramatopisarz powinien początkowo przemyśleć _____
_____, a dopiero potem zacząć tworzyć _____.
(1 punkt)

5. Wypisz z **1. części** tekstu **cztery** elementy konstrukcji akcji dramatu, które powinien znać dramatopisarz.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

(2 punkty)

Suma punktów za zadania 1–5 (maks. 6)

Punkty		
I	II	III

6. Na podstawie 3. części tekstu wyjaśnij w 2–3 zdaniach, **co i dlaczego** proponuje dramaturg, aby utrzymać uwagę widzów w ostatnim akcie. **Nie cytuj.**

(3 punkty)

7. Uzupełnij tabelę, zaznaczając obok cytatów, czy zawierają one opis faktów, czy wyrażają opinie. Wpisz obok cytatu wyrazy FAKT lub OPINIA.

	Cytaty	FAKT / OPINIA
A	<i>Poszczególne sceny rysował na kartkach papieru (...).</i>	
B	<i>Widza interesuje przede wszystkim dekoracja, ubiór aktorów, jego gest i barwa głosu, w końcu tekst.</i>	
C	<i>A gdy muzyka była napisana, przyszedł pewnego dnia ś.p. Jan Spitziar, dekorator teatralny (...).</i>	
D	<i>Do teatru – mawiał – przychodzą widzowie spragnieni widowiska, wrażliwi i reagujący łatwo.</i>	

(2 punkty)

8. Wśród podanych po myślniku słów podkreśl synonim wyróżnionego wyrazu.

A Widza interesuje przede wszystkim **dekoracja** – didaskalia, kostiumy, scenografia.

B Przychodzą widzowie **spragnieni** widowiska – apatyczni, rządzący, żądni.

C Słabnie **napięcie** twórcze – osłabienie, podniecenie, roztargnienie.

(1,5 punktu)

Suma punktów za zadania 6–8 (maks. 6,5)			
---	--	--	--

Tekst B

Rozmowy o dramacie²

Puzyna: Porozmawiajmy trochę o teatrze, dawno już tego nie robiliśmy. O teatrze i w ogóle o pana teatrze. O koncepcji teatru zawartej w pana sztukach już napisanych i o tej, którą chciałby pan realizować i rozwijać. I jeszcze – o relacji między tekstem a sceną. Bo wiemy obaj, że teatry robią nie zawsze z pana sztuk to, co można by z nich wyczytać. Zacznijmy może tak: czy pisząc, widzi pan w wyobraźni konkretną realizację?

Różewicz: Sam fakt realizacji jest dla mnie sprawą drugorzędną. Sprawą najważniejszą jest rozegranie dramatu „na papierze”. Co będzie z tym robione w teatrze, a nawet kto będzie to robił, nie jest dla mnie sprawą istotną. Chociaż na swój sposób interesuje mnie to również.

Puzyna: Ale pisząc sztukę, jakoś ją pan sobie przecież wyobraża rozegraną przez aktorów w przestrzeni scenicznej?

² Stenogram rozmowy odbytej w redakcji „Dialogu” w dniu 23 IV 1969 z udziałem Tadeusza Różewicza i Konstantego Puzyny – teatrologa i publicysty.

Różewicz: Gdy cofnę się pamięcią do „Kartoteki”, sztuki, którą uważam za swój debiut sceniczny – nie miałem tego uczucia oczekiwania na realizację. Był pan wtedy kierownikiem Teatru Dramatycznego i rozmawialiśmy o tej sztuce, mówiłem, że nie wiem, czy to kończyć, czy to pisać dalej. Pan wtedy powiedział, że to by wasz teatr interesowało. Ten fakt wpłynął w jakiejś mierze na to, że w „Kartotece” znalazły się jakby ustępstwa, dodatki do teatru, dla reżysera, jakby przekształcenia ważnego dla mnie, czysto literackiego tekstu, w tekst dla reżysera...

Puzyna: Owszem, pamiętam, że Wanda Laskowska, która przedstawiła reżyserowała w Teatrze Dramatycznym, dodała tekstowi jakby ramę z dwu pana wierszy, którymi rozpoczynała i kończyła spektakl. Natomiast w znakomitym włoskim spektaklu studentów z Genui, o którym panu kiedyś opowiadałem – była to chyba najlepsza realizacja *Kartoteki* – otóż tam ramy takiej nie było. Była po prostu forma otwarta, bez wyraźnego początku i końca. Jak gdyby sztuka była tylko częścią jakiegoś szerszego, ciągłego nurtu twórczości, której poszczególne dramaty są tylko wycinkami, fragmentami, a nie zamkniętą całością.

Zadania do tekstu B

9. Zaznacz **dwie** poprawne odpowiedzi, które mogą być zakończeniem podanego zdania.

Zadając pierwsze pytanie, publicysta chce się dowiedzieć, ...

- A jaką wizję teatru ma T. Różewicz.
- B jakie sztuki chce napisać T. Różewicz.
- C czy poeta tworzy tekst z myślą o teatrze.
- D czy jego twórczość jest czytana.

(1 punkt)

10. Podaj nazwę wyróżnionego środka artystycznego w wypowiedzi T. Różewicza *Sprawą najważniejszą jest rozegranie dramatu „na papierze”* oraz wyjaśnij jego znaczenie.

Środek artystyczny: _____

Wyjaśnienie: _____

(1,5 punktu)

11. Czym różnił się dramat „Kartoteka” wystawiony w Polsce od tego, który został wystawiony we Włoszech? Dokończ podane zdania.

<p>A Spektakl w Polsce miał kompozycję zamkniętą, ponieważ _____</p> <p>_____</p> <p>_____.</p>	<p>B Spektakl we Włoszech miał kompozycję otwartą, ponieważ _____</p> <p>_____</p> <p>_____.</p>
--	---

(2 punkty)

Suma punktów za zadania 9–11 (maks. 4,5)			
--	--	--	--

Punkty		
I	II	III

12. Podkreśl **trzy** charakterystyczne cechy języka mówionego, które występują w wypowiedziach K. Puzyny.

nadużywanie spójników, powtórzenia, rozbudowane metafory,
równoważniki zdań, synonimy, zdrobnienia

(1,5 punktu)

13. Porównaj przeczytane teksty i określ, czy podane stwierdzenia pasują do treści obu tekstów. Wpisz obok każdego stwierdzenia TAK lub NIE.

	Stwierdzenia	Tekst A	Tekst B
A	Dramatopisarz powinien zadbać o zainteresowanie widza teatralnego sztuką.		
B	Każdy dramatopisarz dużą wagę przywiązuje do tekstu sztuki.		
C	Realizatorzy sztuki w teatrze mogą wprowadzać do niej zmiany bez konsultacji z dramatopisarzem.		

(1,5 punktu)

14. Porównaj formę i treść obu podanych tekstów. Wpisz w punkcie (1) czasownik *łączy* lub *różni*, a w punkcie (2) podaj uzasadnienie.

A FORMA (1) _____ teksty A i B, ponieważ (2) _____

B TREŚĆ (1) _____ teksty A i B, ponieważ (2) _____

(3 punkty)

15. Obok wymienionych utworów wpisz wybraną z ramki odpowiadającą im odmianę dramatu.

dramat elżbietański, dramat naturalistyczny, dramat romantyczny,
dramat symboliczny, dramat współczesny, tragedia antyczna, tragikomedia

	Autor i tytuł utworu	Odmiana dramatu
A	Sofokles „Antygona”	
B	A. Mickiewicz „Dziady” cz. III	
C	S. Wyspiański „Wesele”	
D	S. Mrożek „Tango”	

(2 punkty)

Suma punktów za zadania 12–15 (maks. 8)

Punkty		
I	II	III

16. Wpisz nazwy wskazanych strzałkami elementów afisza, wybierając je spośród podanych w ramce.

data i godzina, element graficzny, miejsce wystawienia, nazwa wydarzenia, obsada, reżyser, scenografia, sponsorzy, tytuł przedstawienia

Punkty
I II III

A → **A to Polska Właśnie**
Spektakl muzyczny na podstawie „Wesela” Stanisława Wyspiańskiego z piosenkami Jacka Kaczmarskiego
Produkcja niezależna Sławomira Gaudyna (Polska, Anglia)

B → **27.10** | g. 19:00
2019
Teatr na Pohulance
Rosyjski Teatr Dramatyczny, ul. J. Basanavičiaus 13

C → IX Międzynarodowy Festiwal Teatralny
WILEŃSKIE SPOTKANIA SCENY POLSKIEJ
[TYLKO PRAWDZIWE PRZEZYCIA]

D →

(2 punkty)

17. Zredaguj zaproszenie na przedstawienie teatralne reklamowane na plakacie w zadaniu 16., które można wysłać do dyrektora szkoły polskiej na Litwie. Uwzględnij tylko najważniejsze i niezbędne informacje.

_____ (zwrot do adresata)

_____

_____

_____

_____

Organizatorzy

(3 punkty)

Suma punktów za zadania 16–17 (maks. 5)

Część II (test)	Maks. suma	Punkty		
		I	II	III
Suma punktów za zadania 1–5	6			
Suma punktów za zadania 6–8	6,5			
Suma punktów za zadania 9–11	4,5			
Suma punktów za zadania 12–15	8			
Suma punktów za zadania 16–17	5			
Suma punktów za test	30			
Zaokrąglona suma punktów	30			

III egzamino dalis

TEKSTO KŪRIMAS

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz rozprawkę (tematy 1–3) lub interpretację utworu (tematy 4–5). Objętość pracy pisemnej: 250–400 wyrazów (około 1,5–2 stron A4). W czystopisie policz wyrazy, zaznacz kreską granicę 250 wyrazów i zapisz liczbę na marginesie.

TEMATY PRAC PISEMNYCH

Rozprawki

1. Obraz Polski i Polaków w dramatach Adama Mickiewicza i Stanisława Wyspiańskiego.
2. Nobliści polscy w poszukiwaniu ponadczasowych wartości. Rozważ zagadnienie, odwołując się do twórczości 2–3 pisarzy.
3. Miłość jako zagrożenie. Przedstaw różne sposoby obrazowania miłosnego zauroczenia na podstawie utworów literackich i innych tekstów kultury.

Interpretacje

4. Interpretacja wiersza L. Staffa *Afisz*.
5. Interpretacja fragmentu powieści E. Orzeszkowej *Nad Niemnem*.

Leopold Staff

AFISZ

Nie do zniesienia męka i ohyda:
Spowiadać ciągle swoją treść nie Bogu,
Lecz byle lutra, katolika, żyda
Oczom obnażać się na każdym rogu.

Nie móc nic ukryć, przemilczeć, zataić,
Tylko jaskrawą, bezwstydną przechwałką,
Ciągle zalecać się, namawiać, raić³,
Milczeniem warczeć i bić w łeb jak pałką.

Oczy przechodnia zahaczam harpunem,
Kąsam jak kłami i smagam jak biczem,
Aż zmyty deszczem, jak ptak z wiatrem frunę,
Aby lec w błocie zmiętą szmatą, niczem⁴.

Rajfur⁵ bezczelny, stręczyciel kuszący,
Natręt zaczepny jestem, a bezbronny...
Wiecznie i wszędzie o wszystkim krzyczący,
A beznadziejnie zawsze jednostronny.

Z tomu *Wysokie drzewa* (1932)

---

³ Raić – polecać kogoś lub coś.

⁴ Niczem – niczym.

⁵ Rajfur – człowiek czerpiący zyski z czyjegoś nierządu.

Eliza Orzeszkowa

NAD NIEMNEM

(fragment)

Witold Korczyński rozmawia z gośćmi, którzy przyjechali do Korczyna – hrabią Teofilem Różyce i bratem stryjecznym Zygmuntem Korczyńskim, przedstawicielami ubożejącej arystokracji.

Ale młodzietki Witold Korczyński na przerwy te nie zważał i mówił znowu:

– Mnie to, widzi pan, niezmiernie interesuje... Od dwóch lat nie byłem w domu, bo w przeszłym roku ojciec pozwolił mi spędzić wakacje na praktyce agronomicznej w pewnych wielkich i wzorowo zagospodarowanych dobrach... Teraz skończyłem w szkole kurs drugi i mam już niejaki wyobrażenie o tym, jak być powinno, wiedząc dobrze skądinąd, jak w naszych stronach jest... Mnie się zdaje, że jest bardzo źle pod każdym względem i że panowie powinniście ogromnie wziąć się do pracy i nad ziemią, i nad ludem, aby...

– Widziu – z pewnym zakłopotaniem do stryjecznego brata przemówił Zygmunt – głowę masz tak napełnioną teoriami, że wygłaszać je potrzebujesz zawsze i wszędzie... Jest to zwykłą cechą pierwszej młodości...

– Naturalnie – prostując się i głowę podnosząc przerwał Witold, a z oczu posypały się mu iskry – i nie obraziłeś mię wcale, Zygmunce, przypominając, że jestem bardzo młody. Ty zresztą także młodym jesteś i nie masz prawa usypiać na swych malarskich laurach. Cóż byś, na przykład, odpowiedział mi, gdybym cię zapytał: jak w twoich Osowcach stoi lud wiejski... tak... na przykład... pod względem oświaty... moralności, ekonomicznego bytu?...

– Odpowiedziałbym, że stoi on pod tymi wszystkimi względami jak najgorzej... – z niedbałym uśmiechem odparł Zygmunt.

– I ty o tym możesz tak lekceważąco mówić! I panowie możecie tak obojętnie względem tego się zachowywać! – oburzył się chłopak i znowu zwrócił się do Różyca. – Mnie się zdaje, że pan chyba inaczej myślisz o tym niż Zygmunt... on tak był wychowany... zresztą... artysta! Ale pan pewnie zechcesz zstąpić do klas niższych, tak długo zaniedbanych, a którym wszystkie idee naszych czasów przyznają prawo...

– Mój Widziu – z widocznym już znudzeniem przerwał znowu Zygmunt – idee czasu są rzeczą bardzo piękną...

– Ale spytaj się swego ojca, w jakie położenie popadł był kiedyś, kiedy to zamierzał zstępować... dźwigać...

Witold zarumienił się jak zmieszana dziewczyna, spuścił oczy i wyjąkał:

– Mój ojciec... nie jest dość możnym... nie posiada może dość środków...

Widocznie ta wzmianka o ojcu sprawiła mu przykrość, wnet jednak z odrodzoną żarliwością zwrócił się do Różyca:

– Ale pan... – zaczął.

Tu przecież głos młody także, choć trochę grubszy od jego głosu, przerwał mu wykrzyknikiem:

– Witold ma słusność, zupełną słusność! Któż, jeśli nie panowie, powinien naprawiać błędy starszych, a nam młodszym drogi torować?... Gniew przejmuję, kiedy przybywając z szerokiego świata, widzimy, jak wszystko zastojowi okropnie ulega. Gospodarstwa rutyniczne⁶ albo zrujnowane, ziemia z rąk waszych ucieka, lud dziczeje, a nikt ani palcem nie poruszy, aby cokolwiek podnieść... udoskonalić...

Z tymi słowami w sukurs⁷ Witoldowi przybywał nieco starszy od niego kolega szkolny, student tak jak i on, syn jednego z obecnych tu w tej chwili na ganku siedzących obywateli.

– Temperatura podnosić się zaczyna – szepnął do Różyca hrabia.

Ale Rózyca wszystkich tych przemów studentów słuchał ze spuszczonej oczami, nerwowym ruchem palców igrając ze sznurkiem od binokli, z drgającym czołem, że drgania te dosięgły skóry czaszki pod rzadkimi, ufryzowanymi włosami. Coś go dręczyło, i jakby zamierzał koniec położyć sytuacji dla niego przykrej, zwrócił się do Zygmunta z prośbą, aby przedstawił go on matce swojej.

⁶ Rutyniczny – rutyniarski; obawiający się wszelkich zmian.

⁷ Przybywać w sukurs – pomagać.

BRUDNOPIS

Blank writing area with horizontal dashed lines.

Ciąg dalszy brudnopisu na s. 12

Ciąg dalszy brudnopisu

Blank writing area with horizontal dashed lines.

Ciąg dalszy brudnopisu na s. 14

